

Tot dusver zijn er zestien delen van het KTL verschenen, maar de lijst van nog te maken portretten is al langer dan honderd. Ondertussen werkt men ook aan vertalingen naar het Frans en Engels van die portretten, een eer die voorlopig alleen Jan Fabre, Anne Teresa De Keersmaeker, Wim Vandekeybus en Marc Vanrunxt te beurt viel. De opbouw van elk deeltje is min of meer dezelfde. In een eerste deel wordt de levensloop van de kunstenaar, zijn belangrijkste werk en de receptie ervan besproken. In enkele gevallen krijg je daarbij ook vier bladzijden foto's van voorstellingen. In een tweede deel krijg je een zo volledig mogelijk overzicht van het werk (titels, data, plaatsen) en een – in de meeste gevallen – relatief summiere bibliografie. De reden voor dat laatste ligt voor de hand: het is o.a. bijna ondoenbaar om een exhaustieve lijst te geven van alle recensies die over voorstellingen verschenen zijn. Toch zou je in sommige gevallen wensen dat men iets meer werk investeerde in deze bibliografie. Daarover verder meer.

De portretten die tot dusver verschenen zijn vallen grosso modo in twee groepen uiteen. Aan de ene kant heb je een reeks van acht portretten van kunstenaars die *fin de carrière* zijn, zoals Senne Rouffaer, of overleden, zoals Rudi Van Vlaenderen en Dries Wieme. In die gevallen is het uiteraard mogelijk een soort definitieve balans op te maken. Aan de andere kant heb je vier portretten van kunstenaars als De Keersmaeker, Vandekeybus, Fabre en Vanrunxt die nog volop actief zijn en, misschien niet toevallig, in hoofdzaak in de danswereld te situeren zijn. In de meeste portretten krijg je een eerder neutrale, maar waarderende beschrijving van het werk. Toch zijn er merkwaardige verschillen in de positie die de auteurs tegenover hun onderwerp innemen.

Bij het portret van Dries Wieme door Kurt Vanhoutte, Sophie Van Weert en Veerle Kerckhoven overheerst duidelijk de academische optiek. Biografie, artistieke en maatschappelijke context, kunst- en theateropvattingen en receptie worden, netjes gescheiden, achtereenvolgens kort besproken en voorzien van veel noten. Wellicht heeft die houding ook iets te maken met het feit dat de auteurs bij mijn weten slechts een zeer beperkt deel van het werk van Wieme ooit gezien kunnen hebben. Dat ligt helemaal anders bij Wim Van Gansbekes boekje over Julien Schoenaerts. Van Gansbeke kiest duidelijk partij voor zijn onderwerp, en gebruikt zelfs allerlei typografische middelen om uitspraken en gedachten (van Schoenaerts en anderen) in de verf te zetten, los van het notenapparaat. Vanaf de biografische nota is hier een schrijver aan het werk die het 'objectieve materiaal' ordent om de betekenis van

een oeuvre reeds aan te kondigen. Dat lijkt mij een interessantere benadering. Je krijgt niet alleen een beeld van de man en zijn werk, maar tegelijk ook een concreet aanvoelen van de sterke impact van de kunstenaar. Zijn werk blijkt een zeker denken over theater mee vooruit geholpen te hebben, in die mate zelfs dat iets van het oorspronkelijk enthousiasme van de auteur nog steeds meeklinkt in dit portret.

Bij de nog actieve kunstenaars kan je een gelijkaardige tweedeling zien, al zijn de verschillen hier kleiner. Marianne Van Kerkhoven en Rudi Laermans zijn, elk op hun manier, vrij intensief betrokken geweest bij het werk van Anne Teresa De Keersmaeker. In hun tekst volgen ze niet het geijkte parcours dat je bijvoorbeeld bij de tekst over Wieme vindt, maar raken zij verschillende onderwerpen als artistieke context, thema's en receptie aan in de loop van een min of meer chronologische beschrijving van de verschillende werken in het oeuvre van de choreografe. Daardoor leggen zij een sterke nadruk op de grote interne samenhang ervan. De thema's dienen zich als het ware vanzelf aan. De eenvoud van het concept belet bovendien niet dat er zeer subtiele analyses worden gemaakt van de manier waarop bij De Keersmaeker bijvoorbeeld muziek tegenover dans staat of seksuele differentie een voortdurende onderliggende thematiek blijft. Overigens is het precies hier jammer dat de bibliografie eerder aan de summiere kant is, en wellicht vooral een overzicht is van het materiaal dat aangewend is in de tekst zelf.

De tekst van Myriam Van Imschoot over Marc Vanrunxt is minstens even lezenswaard als deze over De Keersmaeker, maar laat zich op sommige momenten ook bijna lezen als de apologie van een kunstenaar die nooit de grote publieke en kritische bijval van een Fabre of een De Keersmaeker kende. Ook hier worden de academische kopjes nauwelijks gebruikt. Een analyse van de receptie van het werk draagt bijvoorbeeld de titel *Het buitenlichaam* en is voor Van Imschoot slechts een opmaat om vragen te stellen bij de criteria en de wijze waarop artiesten het al dan niet 'maken'. In het analytische deel van het portret kruipt zij zelfs als het ware mee in het lichaam van deze fysiek inderdaad eerder merkwaardig gebouwde danser, om uiteindelijk in een epiloog uit te komen bij de 'ziel' van het werk. Meer dan eens vormt het werk van Vanrunxt de aanleiding voor erg spitse en behartenswaardige bedenkingen over de betekenis van dans. Al kan ik haar enthousiasme voor het oeuvre van Vanrunxt niet helemaal delen, ik geloof wel dat deze zeer betrokken manier van schrijven een van de weinige is waarop je dans in woorden echt recht kan doen.

Bij alle diversiteit die je in dit project kan aantreffen tussen de benaderingen van diverse auteurs, blijft één ding overeind. Alle portretten zijn, zonder uitzondering, op zijn minst instructief en verhelderend. In enkele gevallen gaat het dus ook om teksten die op zich, zelfs los van het onderwerp, sterk zijn door hun intelligente observaties over theater en dans. Een in essentie encyclopedische aanpak, die in het Vlaamse theaterlandschap broodnodig is, krijgt zo ook nog een onverwachte meerwaarde. Dat is meer dan wat je van zo'n project normaliter kan verwachten.

Het Kritisch Theater Lexicon is een uitgave van het Vlaams Theater Instituut. Hoofdredactie: Geert Opsomer. Prijs: 250 fr. per cahier; 1000 fr. voor 4 cahiers en een gratis verzamelmap; 300 fr. voor een vertaald cahier. Beschikbare cahiers:

- 1 Senne Rouffaer,
- 2 Dries Wieme,
- 3 Jan Walravens,
- 4 Rudi van Vlaenderen,
- 5 Tone Brulin,
- 6 Julien Schoenaerts,
- 7 Herman Teirlinck,
- 8 Walter Tillemans,
- 9 Anne Teresa De Keersmaeker
(ook Frans en Engels),
- 10 Jan Fabre (ook Frans en Engels),
- 11 Wim Vandekeybus (ook Frans en Engels),
- 12 Marc Vanrunxt (ook Engels),
- 13 Etienne Debel,
- 14 Josse De Pauw,
- 15 Arne Sierens,
- 16 Dora van der Groen.